

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 344. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1812_189-txt-shoot-idm9347/facsimile.pdf (tilgået 30. juni 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

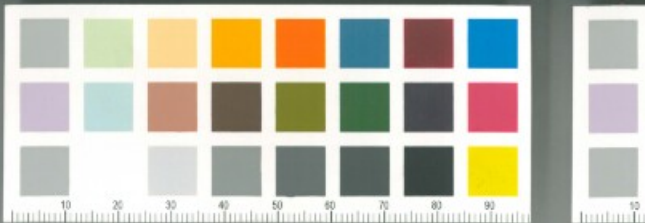
eller Vi
ei sam-
felfers.
faretes
tander,
ei til
men
endnu
om og
danske
de have
aar det
Udfær-
hi med
er høre
Roget,
er La-
g. Dei-
hans
denes
e med
n far-
Fran-
e ned-
andet,
ved
dding.
doms-
sagt,
gespot-
aade-
ved at

oversatte og efterkribe hvad der stod i hundrede
tyvende Bøger. Saadan Eftermaal vilde i en
nogenkunde keifelig Alder ei frugtet stort, om
den ogsaa kunde blevet fort, nu derimod, da
de Gleske ønskede at blive deres Troesleening
køit, greb Man Paastubdet med begge Hæn-
der, og bildte sig ind, at Kristendommen var
uoprethelig uddrebet ved usselt Hjat og plump
Bittighed af Mennesker, som for det Meste ei
tulde være deres Ugudelighed bekendt, og hvis
Nadne Kroniken kan lade raadne uandsede.
Satanas selv, siger Apostelen, omstader sig
som en Dvælses Engel, og det er da intet Under
at hans Apostle skabe sig, som om de vare Kets-
færdigheds Tjenere. Saaledes gif det bogsta-
velig herinde; thi Oplysning var Trolddoms-
ordet, hvormed Man vilde fremkogle Vorket,
og Man raakte hoit, at Korsets Korargelse
maatte affasses, for at Dyden kunde vinde
Herredømmet. Gudsoprælsse i Mand og Sand-
hed skulde begynde med at træde Guds Sou-
verænitæt, bespotte Raadens Mand, og for-
haane det Ny Testaments hellige Kalk. Og
saa vor Tids Karisær sagde, at Jesus bespot-
tede Gud, naar han talte om sit Kongesæde
ved Faderens Hoire og raakte: forsfæst! hans
Blod komme over os og vore Børn. Det var
storlig at frygte, at deres Skrig skulde faae Overs-
haand og Regeringen bedøvet domme at deres
Begæring fik at se, at Kristendom blev uddre-
bet af Psalmer og Lærebøger, som den, efter
deres Ord, alt var udryddet af Skriften.

Mange sukkele i Løn, men Kisten vovede de ei at løfte; Troen var for de kristelige Boglærde kun en Dillugt i Nød, ei en utrokelig Vissheds ei et helligt Samfund med Gud; og derfor fattedes dem baade Mod og Kraft; Kærligheden var blevet kold; hver tænkte kun paa sig selv, og derfor kunde de ikke stille, medens Troen røvedes fra Løfender blandt deres Brødre; Verdens Spot og Latter turde de ei trodse, men vel Lyset i deres Inderske, der tændtes for at skinne. Baskholm, der før arbejdet greb Kristendommens Banner, lod det falde paa Stribens Dag, men Een var der dog, som baade havde Lyf og Formue til at løfte og bære det mandligt, det var Nicolai Edinger Halle, Løst af Kødse, men Jydsk af Hæ. Hardtad. Alle afspreedes, hver til Sit, og forlode ham allene, men han var ikke ene, thi Gud var med ham, og Bibelen forsvarte sig selv igennem ham med saadant Estertryk, at selv Fienders Harme beviste, de rammes af det tveeggede Sværd. End varede Kampen da Trykkeløden udgik, bad Stribenterne nævne sig og satte Straf for frække Angreb paa Tro og gode Sæder, Regering og enkelt Mand. Halle, som erkjendte, at Ligegyldighed og hemmelige Anfald er værre end aabenbar Strid, vilde ei, at Løden skulde binde Modstandernes Tunge; men den forstummede af sig selv, thi Nogle bluedes ved at nævne sig. Andre af disse, der kaldte sig Sandhedens Kæmper, vilde ei ved at tale, overtræde de hellige Psalmer mod deres

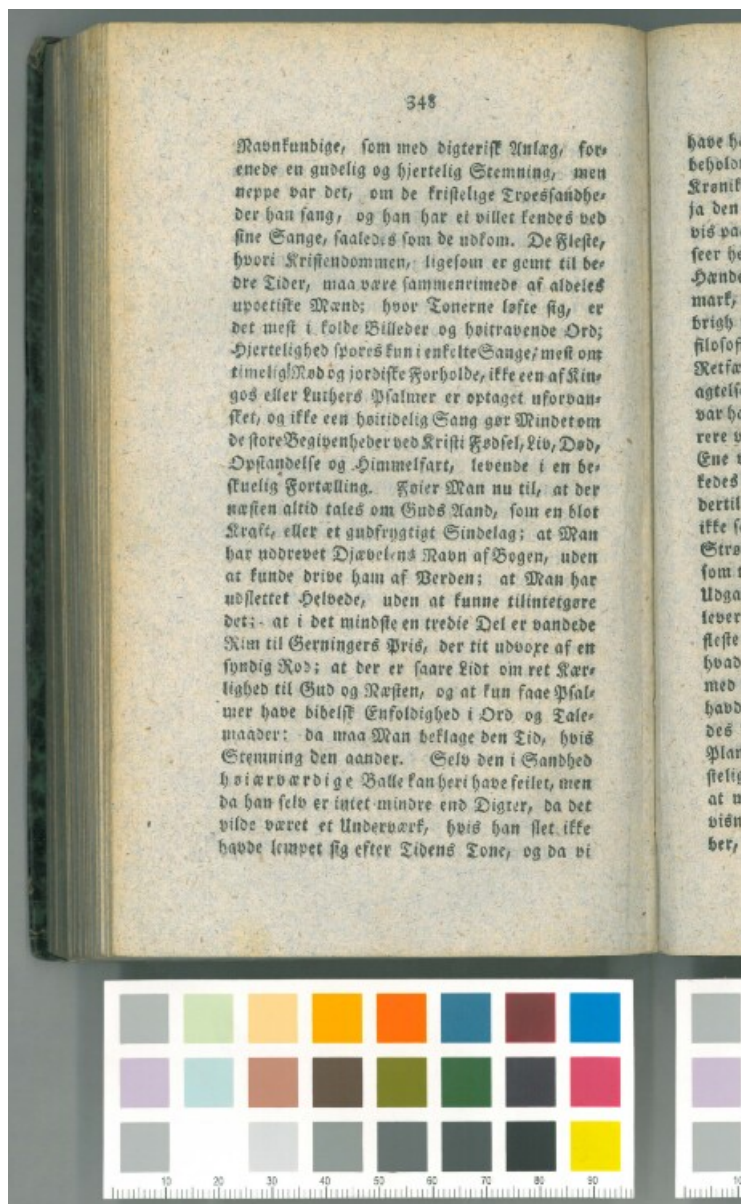
rimelig
Nyt at
ligegyld
sien T
Ligegyld
tende
Troen
og læn
vidne
at Re
vendig
en Ba
gen i
ei bli
skulde
indeh
skede,
afbød
tale t
give
ledet
saare
Barn
Den
bedri
vare
ved
fer o
ken i
lusti
ny?

ede de ei
 Boglarde
 Bished,
 g derfor
 Kærlig
 a paa sig
 medens
 es Bro
 i trodse
 dtes for
 tred Kris
 ta Stris
 n baade
 vare det
 lle, Kols
 Hardiads
 de hant
 var med
 gennem
 sienders
 t tbeeg
 Trykke
 sig og
 og gode
 Halle,
 smelige
 ilde ei,
 Lunge,
 Kogle
 e, der
 ei ved
 deres

timelige Belfærd, og da Ingen havde noget
 Nyt at sige, gad og kun Kaa læst Mere om saa
 ligegyldige Ting, som Gud og Evighed og kris
 tien Tro var i de Klostres Dine. Med denne
 Ligegyldighed gif Danmark over i det nitt
 tende Aarhundrede, og Alt spaaede ilde for
 Troen og Folket. Man havde freget saa høit
 og længe mod den gamle Psalmebog og Pontop
 pidans Forklaring, som var Almuens Lærebog,
 at Regieringen troede, aldeles ny vare nød
 vendige, og Lykke for Danmark, at det havde
 en Halle og en Regering, som vilde give Sa
 gen i hans Haand; men gode kunde de Bøger
 ei blive, som under saadanne Omstændigheder
 skulde udgaa. Halle skrev en Lærebog, som
 indeholder de kristelige Troesfandheder uforsals
 stede, og det er store Ting, men Halle vilde
 afskøde Modstandernes Anfald, ved steds at
 tale til Forstanden gennem folde Begreber, og
 give en Pligtlære i Tidens Smag, derved for
 ledtes han til, at bruge et Bogsprog, der er
 saare utydeligt for Almuen, og den hjertelige
 Barne, som en saadan Bog bør have, tabtes.
 Den gamle Psalmebog kunde trænge til For
 bedring; thi Luthers og andre tydske Psalmer
 vare for det meste slet oversatte, Kingos behø
 vede en med Erhøvdighed ændrende Haand, og
 ved Siden stode endel, som vare vandede i Tan
 ker og platte i Ord og Talemaader; men hvil
 ken dansk Digter kunde og vilde under Revo
 lutionen for bedre de gamle og digte gode
 ny? Thomas Phaarp var maaske den eneste ^{født} 1749.

g/ for
men
sædne
des ved
Kleste,
til be-
aldeles
ig, er
e Ord;
rest om
af Klu-
orvan-
det om
, Død,
en be-
at der
n blot
Man
uden
n har
rigore
ndede
af en
Kar-
Pfal-
Eale-
hvis
ndhed
, men
a det
t. Ikke
da vi

have ham, næst Gud, at takke for, at Bogen
beholdt saamegen Kristendom, vil den billige
Kronike aldrig gaae frængt i Rette med ham,
ja den vil sige, at bedre Bøger vilde rimelige-
vis paa den Tid gjort mindre Nytte, fordi den
feer hen til de Præster og Skoleholdere, i hvis
Hænder de kom. Vist var det Lykke for Dan-
mark, at den gamle, gudfrygtige Børge Riiser-
brigh stod den hele Tid, som en Mur mod de ny-
filosofiske Unoder, og afbrang ved kristelig
Retfærdighed og Karlighed selv Spotterne Dø-
agtelse; men til at bænne mod Tidens Strøm
var han ikke dygtig. Vel antastede kun to Læ-
rere ved Høistolen Bibelen aabenbar, men den
Ene var netop sat til at vogte den, den udtol-
kedes hagsvendt, Forsoningslæren og alt hvad
dertil hører sættes ved en Side, og havde end
ikke saa været, vilde dog de fleste drevet med
Strømmen; thi der er en Vei, siger Salomon,
som tykkes god for Mandens Dø, enddog dens
Udgang er Død, og paa denne Vei, hvor Man
lever lystig, bortse fra Gud, der gik Tiden. De
fleste unge Præster brod sig da kun lidt om,
hvad der stod i Bibelen, lod den ligge og talte
med Menighederne om allehaande, eftersom de
hadde Forsand til. Under Valdes Tilsyn fore-
des Anstalt til Skolelæreres Dannelse, men
Planen var ei grundig gennemtaukt fra et kri-
steligt Stand, og Udførelsen mislykkedes, saa
at mange Lægmænd, efter nogle Aars Under-
visning udgik med endel oberfladelige Kundsk-
ber, uhyre Hovmod og lidet eller ingen Kr-

